

Werkplaats in de weegschaal (2002)

Marleen van Helden kernredactie

Doorkijk, Verenigingsblad Katholiek Vrouwengilde, juni 2002

Naast de voordeur van Sieth Delhaas hangt een bordje met bovenstaande tekst, om zichtbaar te maken dat vrouwen eens moeten ophouden hun deskundigheid alsmat pro Deo te blijven doen.

Zo heet haar bedrijf, naar analogie van de middeleeuwse heksenwaag.

Het leven is een voortdurende afweging tussen verhoudingen, waarin talloze keuzes moeten worden gemaakt. Van kind af aan heeft ze gevoeld dat er

dingen niet kloppen. Door studie en veel gesprekken met vrouwen bouwt ze een schat aan ervaring op, waardoor ze zelf volwassen wordt en anderen kan helpen in dat proces.

Sieth: “Ik ben tamelijk vroeg getrouwd, dat wel, maar heb me desondanks altijd gericht op de buitenwereld met vrijwilligersbaantjes en betaald journalistiek werk. Gereformeerd opgevoed, gericht op vrouw, kerk en samenleving in de landelijk georiënteerde oecumenische vrouwenbeweging rond 1975.

Met het verschijnen van de belastingwetgeving Oort, die aftrek van bepaalde onkosten voor vrijwilligerswerk ook nog eens schrapt, verdiep ik me in de positie van vrouwen vanuit feministische hoek, en schrijf er regelmatig over. Aansluiting zoeken bij vrouwenorganisaties trekt me niet; die hebben het in die tijd alleen maar over kinderen. De traditionele vrouwenbeweging krijgt pas later oog voor haar positie in de feministische stroming.

Van theologische zijde komt er bij de Wereldraad van Kerken aandacht voor de vrouw, en later voor seksueel misbruik. De traditionele kerk negeert geboortetechnieken en keurt daarmee een nieuwe vorm van onderdrukking in feite goed. Vrouwen leren zelf keuzes te maken in wat er met hun lichaam gebeurt. Relatieproblemen komen aan het licht en het aantal echtscheidingen neemt toe.”

Welke vrouwen bereik je en breng je in verwarring?

“Met een aantal gelijkgezinden, denk aan Wies Stael-Merkx, werk ik in het vrouwenpastoraat, geef trainingen ook over ethiek en verdiep me in vrouwengeschiedenis. Ontmoet boeiende mensen van laag- tot hoogopgeleid, praktiserend in hun kerk, meestal zonder baan buitenshuis, maar met dezelfde basisproblematiek. Later zullen ze inderdaad in groten getale afhaken van de kerk, ik ook, maar we houden ons wel intens bezig met geloofsvragen. Ik schrijf daarover in mijn boek *Vrouwen van dagen*.

Terzijde: Ik wil benadrukken dat ook ik slecht word betaald voor mijn werk. De vrouwenbeweging moet leven van subsidies. Vrouwelijke religieuzen hebben ons in die tijd wel geweldig financieel ondersteund. Door de inkomsten van mijn man en dat geldt voor de meeste vrouwen, kan ik me dit werk permitteren.

We houden een enquête en ik schrijf mijn eerste boekje: *Blikopener*. Letterlijk een eyeopener. Gelijkgerichte bewegingen zoeken elkaar op en maken samen een vuist. Door veel te lezen doorgrond ik beter de praktische realiteit. Nog steeds. Ik blijf publiceren, tot

nu toe vijftien boeken in totaal. De kerk volgt het emancipatieproces met argusogen, en in het bijzonder de katholieke kerk keert zich meer en meer af.

Gek genoeg voel ik mezelf lange tijd helemaal niet onderdrukt, maar besepte pas later wat een ongelooflijk naïef mens ik was.”

Sieth Delhaas is Rotterdamse, derde uit een gezin met acht kinderen. Vader zit op kantoor van een scheepswerf en wordt in de crisisjaren ontslagen. Angst om te overleven drijft de familie naar een goedkoper huis in een heel eenvoudige wijk. Van doorleren na de mulo is geen sprake. Het gangbare beeld is trouwen en kinderen krijgen, dan komt alles goed! Haar huwelijk voldoet daaraan, achteraf bezien. Vaak zal ze met haar man vanwege zijn werk meeverhuizen. Duikt continu leergierig in de boeken en probeert her en der betaald en onbetaald werk te vinden.

Zowel bij hervormden als gereformeerden overheerst zelfs tot op vandaag nog een conservatieve manier van spreken, de kerk is een leerhuis met eenzijdige communicatie. Ze waant zich dan weer net als vroeger naast haar ouders in de kerkbank. Aanvankelijk boos; enerzijds opgezeteld met een waanzinnig verantwoordelijkheidsgevoel, anderzijds toch, als vrouw met kinderen, de pas afgesneden om tot volledige zelfontplooiing te komen. Haar verzet groeit.

Ze woont en werkt parttime in Venlo. Haar man heeft een baan in Duitsland, dus zien ze elkaar te weinig. Later in Zwijndrecht, als freelance journalist bij de krant, krijgt ze meer kijk op het reilen en zeilen in de politiek. Met vier kinderen heeft ze zich gek georganiseerd. Studeert nog theologie op hbo-niveau. De afstudeerscriptie gaat over een interessante vrouw: Tine Halkes. Waardering: tien-min!

Haar huwelijksrelatie bekoelt door tal van factoren.

Sieth: “Hij is vreselijk vóór emancipatie, maar steekt in het huishouden daadwerkelijk geen vinger uit. Dat zie ik te laat in. Door mijn christelijke opvoeding heb ik mezelf steeds op het tweede plan geschoven. Als we thuis ruzie maakten riep mijn moeder steevast: ‘Wees de minste!’ In de feministische theologie leerde ik mijn naaste lief te hebben zoals mezelf. De theorie sluit weer aan bij de praktijk. Bertold Brecht beweerde al: ‘Wie eenmaal zich van iets bewust is geworden, kan nooit meer daarachter terug.’ Met die wetenschap kan ik verder.”

Scheiden in die tijd in een gat in de Achterhoek is vloeken in de kerk?

“Klopt. We wonen in een groot oud huis, waar ik heel veel aan heb opgeknapt, omdat hij nog geen spijker recht kon slaan. De oudste is inmiddels achttien en de jongste zes. Ik ga alleen met de kinderen naar een nieuw huis.

Zo eenzaam als ik me eerst gevoeld heb, des te meer bevrijd kan ik genieten.

Tegelijkertijd heb ik enorm moeten knokken. Contact met de vrouwen van het vormingsinstituut *Kerk en Wereld*, landelijk in het cursuswerk, stimuleren me door te gaan. We leven van de bijstand en ik schrijf artikelen voor *Opzij* en *Hervormd Nederland*. Alimentatie heb ik resoluut geweigerd.

Dan ontmoet ik Dik, predikant en weduwnaar. Twintig jaar ouder. Een afstandelijk en chagrijnig heerschap.

Maar ik leer zijn ware aard kennen. Hij verliest bijna zijn baan door met mij – een gescheiden vrouw met

kinderen – te trouwen. Zijn preken zijn oprecht en hij is zijn tijd ver vooruit, ook al staat hij op de drempel van zijn emeritaat. Zette nota bene begin jaren zeventig al het homopastoraat mee op in de Achterhoek. Ik heb mijn maatje gevonden. Het mankeert er overigens nog maar aan dat de goegemeente niet van de kansel te horen krijgt dat wij maar moeten zondigen ‘buiten de palen Kanaäns’!

We verhuizen naar Den Bosch, waar ik cursussen geef, en schrijf naast *OPZIJ*, voor *de Bazuin*, *Hervormd Nederland* en *Trouw*. Dik doet onderzoek naar de symbiose tussen kerken en kapitaal. Zes jaar zijn we heel gelukkig. Met hem kom ik in het centrum van mijn leven. Mijn boek *Feministische theologie een dwaalweg* verschijnt.

Dik wordt ernstig ziek en ik verzorg hem thuis. Hij wil dat ik zelf de uitvaart doe, rijk aan rituelen en symbolen uit de eigen belevingswereld, samen met onze kinderen en vrienden. Die vrienden heb ik eens per maand met een rondzendbrief op de hoogte gehouden van zijn ziekteproces. Ook daaruit is weer een hechte kring ontstaan.”

Je verliest daarna ook nog een kind

“Mijn jongste, Damiette, heeft concentratieproblemen door een defect in de linkerhersenhelft, veroorzaakt bij de geboorte. We dokteren wat af, totdat wordt ontdekt dat ze een kwaadaardig gezwel heeft in het heiligbeen. Een operatie mag niet meer baten. Ze raakt verlamd in de benen en pijnbestrijding helpt op termijn niet meer. Ik heb weer een kind thuis en ga zorg en arbeid combineren. Dat betekent veel regelen, mensen inschakelen.

Intussen studeer ik cultuurwetenschappen aan de Open Universiteit, maar Damiette beheerst voorlopig mijn bestaan. Het moment van haar dood bepaalt ze zelf en ik mag daar bij zijn.

Ze heeft mij zoveel geweldigs gegeven. Op de schouders van ons gezin hebben we haar te midden van veelal jonge mensen naar het graf gedragen.

Ik ben lid geworden van de Vereniging voor Vrijwillige Euthanasie en ga zeker voor ik in de versukkeling zou raken iets op papier zetten. Hoe moeilijk dat ook is.”

Hoe leef je nu?

“Studeren en werken is mijn overlevingsstrategie. Na een tijd kan ik de draad weer oppakken van het boek *Vrouwen van dagen* waarmee ik bezig ben. Daarom kies ik als afstudeeronderwerp: ‘Gender in ouderenbeleid’. Daarin gaat het over vrouwen meestal zonder betaalde baan, in de periode van Joke Smit – 1967 – tot de opheffing van de Emancipatieraad in 1997. Die vrouwen hebben door de feministische beweging breuken aangebracht in hun leven, maar vallen naarmate de jaren verstrijken weer terug in oude patronen. Ze hebben hun strijdbaarheid verloren. Ze leven nu vaak in armoede en ontberen zorg.

In mijn boek leg ik de nadruk op ‘van verwarring naar wijsheid.’ Eens te meer heb ik ondervonden dat zorg in een mensenleven een heel belangrijk aspect is. Zorg voor kinderen, voor ouderen, voor naasten, noem maar op. We moeten hierover vooral met jongeren in gesprek blijven. Ik vind dat voor het opvoeden van kinderen betaald moet worden door de overheid. De maatschappij is met kinderen gediend. In mijn ogen is de traditionele vrouwenbeweging te weinig bezig geweest met politieke bewustwording. Ze heeft slecht op haar zaakjes gelet. Is letterlijk met de kerk aan het leuren gebleven.

Ik durf te beweren dat de regering in de jaren negentig thema’s van die vrouwenbeweging heeft gebruikt om het sociaal stelsel versneld af te breken.